

ЛЬВІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ МЕДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ДАНИЛА ГАЛИЦЬКОГО

Кафедра хірургічної стоматології та щелепно-лицевої хірургії

ЗАТВЕРДЖУЮ

Перший проректор

з науково-педагогічної роботи

доц. Ірина Солонинко

“ ____ ” _____ 2023 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

(тип дисципліни – вибіркова)

ВБ 2.2 Сестринська практика в хірургічному відділенні
стоматологічного центру

підготовки фахівців другого (магістерського) рівня вищої освіти
галузі знань 22 «Охорона здоров'я»
спеціальності 221 «Стоматологія»
факультет, курс: стоматологічний, II

Обговорено та ухвалено
на методичному засіданні кафедри
кафедри хірургічної стоматології та ЩЛХ
Протокол № _____
від “ ____ ” _____ 202_ р.
Завідувач кафедри
проф. Ян Варес _____

Затверджено
профільною методичною комісією
зі стоматологічних дисциплін
Протокол № _____
від “ ____ ” _____ 202_ р.
Голова профільної методичної комісії
проф. Ян Варес _____

РОЗРОБЛЕНО ТА ВНЕСЕНО: Львівський національний медичний університет імені Данила Галицького

РОЗРОБНИКИ ПРОГРАМИ:

завідувач кафедри, д.мед.н., професор Варес Я.Е.,
завуч кафедри, к.мед.н., доцент Медвідь Ю.О.

РЕЦЕНЗЕНТИ :

к.мед.н., доцент Синиця В.В.
к.мед.н., доцент Кухта В.С.

Обговорено та рекомендовано до затвердження на міжкафедральній нараді фахівців
однопрофільних кафедр

з стоматологічних дисциплін

“ _____ ” _____ 202_ року, протокол No ___

ВСТУП

Програма вивчення навчальної дисципліни «Сестринська практика в хірургічному відділенні стоматологічного центру»

відповідно до Стандарту вищої освіти *другого (магістерського) рівня*

галузі знань 22 «Охорона здоров'я»

спеціальності 221 «Стоматологія»

освітньої програми *магістра стоматології*

Опис навчальної дисципліни (анотація). Відповідно до навчального плану проходження виробничої практики для студентів II курсу стоматологічних факультетів передбачено, коли студентом набуті знання з основних клінічних дисциплін (анатомії людини, гістології, цитології та ембріології, фізіології, патофізіології, патоморфології, пропедевтики терапевтичної стоматології, пропедевтики ортопедичної стоматології, профілактики стоматологічних захворювань, фармакології), з якими інтегрується програма виробничої практики. У свою чергу, практика формує засади подальшого вивчення студентом клінічної дисципліни — хірургічної стоматології, що передбачає інтеграцію з цими дисциплінами «по вертикалі» та формування умінь застосовувати знання в процесі подальшого навчання та у професійній діяльності.

Сестринська практика в хірургічному відділенні стоматологічного центру проводиться в літній період. Практика передбачає самостійне опанування студентами практичних навичок, яке контролюється керівником практики від Університету, безпосереднім і загальним керівниками від бази практики. Поточна діяльність студентів оцінюється безпосереднім керівником від бази практики.

Структура навчальної дисципліни	Кількість кредитів, годин, з них			Рік навчання семестр	Вид контролю
	Всього	Кількість годин	Кількість днів		
Сестринська практика в хірургічному відділенні стоматологічного центру	4,5 кредити	135	15	II курс (IV семестр)	Диф. залік

Предметом вивчення навчальної дисципліни є патологічні процеси ЩЛД, що відносяться до компетенції хірургічної стоматології, особливості їх клінічного перебігу, основні діагностичні та лікувальні маніпуляції, що застосовуються в практиці хірурга-стоматолога.

Міждисциплінарні зв'язки: Анатомія людини, гістологія, цитологія, ембріологія, фізіологія, фармакологія, мікробіологія, вірусологія та імунологія, пропедевтика внутрішньої медицини, іноземна мова (за професійним спрямуванням), латинська мова та медична термінологія

1. Мета та завдання навчальної дисципліни

1.1 Метою сестринської практики з хірургічної стоматології є закріплення знань і практичних навичок, одержаних при вивченні фундаментальних і професійних дисциплін, формування та розвиток у студентів професійного вміння приймати самостійні рішення. Для досягнення мети сформульовані кінцеві завдання практики, а на їх підставі – конкретні завдання у вигляді певних умінь (дій).

1.2 **Основними завданнями** вивчення дисципліни «Сестринська практика в хірургічному відділенні стоматологічного центру» є оволодіти основними положеннями етики та деонтології у хірургічній стоматології та щелепно-лицевої хірургії, знати санітарно-гігієнічні вимоги до структури та облаштування відділів хірургічної стоматології та щелепно-лицевої хірургії, оволодіти методами та засобами асептики і антисептики, декларувати правила роботи в операційній, вміти правильно організувати роботу чистої та гнійної перев'язувальних, продемонструвати підготовку перев'язувального матеріалу, операційної білизни, хірургічного інструментарію, засвоїти методи обробки рук хірурга та операційного поля, демонструвати накладання асептичних пов'язок, пояснити особливості догляду за хворими після операційних втручань в щелепно-лицевій ділянці, організувати підготовку пацієнта до планового та невідкладного хірургічного втручання, оволодіти методикою накладання пов'язок на обличчі та шиї, засвоїти методіку проведення довенних, дом'язевих, підшкірних ін'єкцій, засвоїти правила приготування розчинів для надання невідкладної допомоги, організувати догляд за хворим після операційного втручання, набуття та удосконалення професійних навичок медичної сестри хірургічного відділу стоматологічної поліклініки та відділу щелепно-лицевої хірургії.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен

Знати:

- Методи профілактики розповсюдження госпітальної інфекції та заходи щодо дотримання гігієни тіла хірургічних хворих та медперсоналу, гігієни білизни і одягу хворих.
- Медичні маніпуляції: термометрія, зміна постільної та натільної білизни, догляд за зондами та дренажами. Заходи профілактики можливих ускладнень у оперованих хворих.

- Проведення довенних, дом'язевих, підшкірних ін'єкцій.
- Правила приготування розчинів для надання невідкладної допомоги.
- Особливості харчування хворих після операційних втручань у щелепно-лицевій ділянці.
- Дослідження пульсу та вимірювання артеріального тиску і температури тіла.
- Приготування дезінфікуючих розчинів та санітарна обробка приміщень.
- Приготування дезінфікуючих розчинів та підготовка до утилізації використаного одноразового інструментарію та перев'язувального матеріалу.
- Дезінфекція та стерилізація використаного хірургічного інструментарію.
- Підготовка перев'язувального матеріалу, його укладка для стерилізації.
- Підготовка та застосування антисептичних розчинів у хворих із гнійними ранами.
- Контроль передстерилізаційної підготовки інструментарію.
- Підготовка хворих до операцій: догляд за шкірою, гоління волосся, санація порожнини рота, вимоги до білизни та одягу пацієнтів, харчування, медичні маніпуляції.
- Перев'язування хворих після операційних втручань в щелепно-лицевій ділянці.
- Обробка рук хірурга та операційного поля.
- Підготовка стерильного столу.
- Накладання операційної білизни.

Вміти:

- Провести поточне прибирання приміщень
- Провести генеральне прибирання приміщень
- Здійснити обробку робочої поверхні стоматологічного столика лікаря, стоматологічних крісел (після кожного пацієнта)
- Здійснити обробку стоматологічних установок і обладнання
- Здійснити дезінфекцію виробів медичного призначення хімічним методом
- Провести передстерилізаційне очищення
- Провести стерилізацію - паровий метод
- Провести стерилізацію - повітряний метод
- Провести стерилізацію - хімічний метод
- Провести контроль якості передстерилізаційного очищення - азопірамова проба
- Провести контроль якості передстерилізаційного очищення - фенолфталеїнова проба
- Здійснити обробку індивідуальних стоматологічних наборів
- Здійснити дезінфекцію стоматологічних наконечників
- Виконати підшкірні ін'єкції
- Виконати дом'язеві ін'єкції
- Виконати довенні ін'єкції
- Здійснити розведення розчинів для невідкладної допомоги
- Провести підготовку інструментарію для прийому хворих
- Асистувати лікарю при видаленні зубів
- Провести підготовка хворого у кріслі до прийому лікаря
- Заповнити амбулаторну карту пацієнта
- Заповнити журнал профілактичного огляду
- Заповнити статистичний талон
- Заповнити картку диспансерного спостереження

Демонструвати:

- здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.
- здатність вчитися та бути сучасно навченим.
- знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.
- здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.
- навички використання інформаційних і комунікаційних технологій.
- здатність до пошуку, опрацювання та аналізу інформації з різних джерел.
- вміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми.
- здатність до вибору стратегії спілкування.
- здатність працювати в команді.
- навички міжособистісної взаємодії.
- здатність діяти на основі етичних міркувань (мотивів), орієнтацію на безпеку.
- володіння морально-деонтологічними принципами медичного фахівця та принципами фахової субординації.
- здатність оцінювати та забезпечувати якість виконуваних робіт.
- здатність діяти соціально відповідально та громадянсько свідомо.

1.3. Компетентності та результати практики.

Згідно з вимогами Стандарту вищої освіти дисципліна «Хірургічна стоматологія» забезпечує набуття студентами компетентностей:

- Інтегральна – Здатність розв'язувати складні задачі і проблеми у галузі охорони здоров'я за спеціальністю «Стоматологія» у професійній діяльності або у процесі навчання, що передбачає проведення досліджень та/ або здійснення інновацій та характеризується невизначеністю умов і вимог.).

Загальні компетентності за вимогами Національної рамки кваліфікацій (НРК):

1. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.
2. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.
3. Здатність застосовувати знання у практичній діяльності.
4. Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.
5. Здатність спілкуватися англійською мовою.
6. Навички використання інформаційних і комунікаційних технологій.
7. Здатність до пошуку, опрацювання та аналізу інформації з різних джерел.
8. Здатність до адаптації та дії в новій ситуації.
9. Вміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми.
10. Здатність бути критичним і самокритичним.
11. Здатність працювати в команді.
12. Прагнення до збереження навколишнього середовища.
13. Здатність діяти соціально відповідально та свідомо.
14. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.
15. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

Спеціальні (фахові, предметні) компетентності за вимогами Національної рамки кваліфікацій (НРК):

1. Спроможність збирати медичну інформацію про пацієнта і аналізувати клінічні дані.
2. Спроможність інтерпретувати результат лабораторних та інструментальних досліджень.
3. Спроможність діагностувати: визначати попередній, клінічний, остаточний, супутній діагноз, невідкладні стани.
4. Спроможність планувати та проводити заходи із профілактики захворювань органів і тканин ротової порожнини та ЩЛД.
5. Спроможність до проектування процесу надання медичної допомоги: визначати підходи, план, види та принципи лікування захворювань органів і тканин ротової порожнини та ЩЛД.
6. Спроможність визначати раціональний режим праці, відпочинку, дієти у хворих при лікуванні захворювань органів і тканин ротової порожнини та ЩЛД.
7. Спроможність визначати тактику ведення пацієнтів із захворюваннями органів і тканин ротової порожнини та ЩЛД з супутніми соматичними захворюваннями.
8. Спроможність виконувати медичні та стоматологічні маніпуляції.
9. Спроможність проводити лікування основних захворювань органів і тканин ротової порожнини та ЩЛД.
10. Спроможність до організації та проведення лікувально-евакуаційних заходів.
11. Спроможність до визначення тактики, методів та надання екстреної медичної допомоги.
12. Спроможність до організації та проведення скринінгового обстеження в стоматології.
13. Спроможність оцінювати вплив навколишнього середовища на стан здоров'я населення (індивідуальне, сімейне, популяційне).
14. Спроможність ведення нормативної медичної документації.
15. Опрацювання державної, соціальної та медичної інформації.
16. Спроможність до організації і проведення реабілітаційних заходів та догляду у пацієнтів із захворюваннями органів ротової порожнини та ЩЛД.
17. Спроможність до правового забезпечення власної професійної діяльності.
18. Спроможність надавати домедичну допомогу за протоколами тактичної медицини.

Деталізація компетентностей в дескрипторі НРК у формі «Матриці компетентностей»:

Загальні компетентності за вимогами Національної рамки кваліфікацій (НРК):

ЗК 1	Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.	+
ЗК 2	Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.	+
ЗК 3	Здатність застосовувати знання у практичній діяльності.	+
ЗК 4	Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.	+
ЗК 5	Здатність спілкуватися англійською мовою.	+
ЗК 6	Навички використання інформаційних і комунікаційних технологій.	+
ЗК 7	Здатність до пошуку, опрацювання та аналізу інформації з різних джерел.	+
ЗК 8	Здатність до адаптації та дії в новій ситуації.	+
ЗК 9	Вміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми.	+
ЗК 10	Здатність бути критичним і самокритичним.	+
ЗК 11	Здатність працювати в команді.	+
ЗК 12	Прагнення до збереження навколишнього середовища.	+
ЗК 13	Здатність діяти соціально відповідально та свідомо.	+
ЗК 14	Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.	+
ЗК 15	Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.	+

Спеціальні (фахові, предметні) компетентності за вимогами Національної рамки кваліфікацій (НРК):

ФК 1	Спроможність збирати медичну інформацію про пацієнта і аналізувати клінічні дані.	+
ФК 2	Спроможність інтерпретувати результат лабораторних та інструментальних досліджень.	
ФК 3	Спроможність діагностувати: визначати попередній, клінічний, остаточний, супутній діагноз, невідкладні стани.	
ФК 4	Спроможність планувати та проводити заходи із профілактики захворювань органів і тканин ротової порожнини та щелепно-лицевої ділянки.	+
ФК 5	Спроможність до проектування процесу надання медичної допомоги: визначати підходи, план, види та принципи лікування захворювань органів і тканин ротової порожнини та щелепно-лицевої ділянки.	
ФК 6	Спроможність визначати раціональний режим праці, відпочинку, дієти у хворих при лікуванні захворювань органів і тканин ротової порожнини та щелепно-лицевої ділянки.	+
ФК 7	Спроможність визначати тактику ведення пацієнтів із захворюваннями органів і тканин ротової порожнини та щелепно-лицевої ділянки з супутніми соматичними захворюваннями.	
ФК 8	Спроможність виконувати медичні та стоматологічні маніпуляції.	+
ФК 9	Спроможність проводити лікування основних захворювань органів і тканин ротової порожнини та щелепно-лицевої ділянки.	
ФК 10	Спроможність до організації та проведення лікувально-евакуаційних заходів.	+
ФК 11	Спроможність до визначення тактики, методів та надання екстреної медичної допомоги.	
ФК 12	Спроможність до організації та проведення скринінгового обстеження в стоматології.	
ФК 13	Спроможність оцінювати вплив навколишнього середовища на стан здоров'я населення (індивідуальне, сімейне, популяційне).	
ФК 14	Спроможність ведення нормативної медичної документації.	+
ФК 15	Опрацювання державної, соціальної та медичної інформації.	+
ФК 16	Спроможність до організації і проведення реабілітаційних заходів та догляду у пацієнтів із захворюваннями органів ротової порожнини та ЩЛД.	+
ФК 17	Спроможність до правового забезпечення власної професійної діяльності.	+
ФК 18	Спроможність надавати домедичну допомогу за протоколами тактичної медицини.	+

Деталізація компетентностей відповідно до дескрипторів НРК у формі «Матриці компетентностей».

Матриця компетентностей

№	Компетентність	Знання	Уміння	Комунікація	Автономія та відповідальність
Загальні компетентності					
1.	Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу;	+	+		+
2.	Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.	+	+		+
3.	Здатність застосовувати знання у практичних діяльності.	+	+	+	+
4.	Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.	+	+	+	
5.	Здатність спілкуватися англійською мовою.	+	+	+	
6.	Навички використання інформаційних і комунікаційних технологій	+	+	+	+
7.	Здатність до пошуку, опрацювання та аналізу інформації з різних джерел.	+	+	+	+
8.	Здатність до адаптації та дії в новій ситуації;	+	+	+	+
9.	Вміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми.		+		+
10.	Здатність бути критичним і самокритичним.			+	+
11.	Здатність працювати в команді.			+	+
12.	Прагнення до збереження навколишнього середовища.	+	+	+	+
13.	Здатність діяти соціально відповідально та свідомо.		+	+	+
14.	Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.	+	+	+	+
15.	Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.	+	+	+	+
Спеціальні (фахові, предметні) компетентності					
1.	Спроможність збирати медичну інформацію про пацієнта і аналізувати клінічні дані.	+	+	+	+
2.	Спроможність інтерпретувати результат лабораторних та інструментальних досліджень.				
3.	Спроможність діагностувати: визначати попередній, клінічний, остаточний, супутній діагноз, невідкладні стани.				
4.	Спроможність планувати та проводити заходи із профілактики захворювань органів і тканин ротової	+	+	+	+

	порожнини та щелепно-лицевої ділянки.				
5.	Спроможність до проектування процесу надання медичної допомоги: визначати підходи, план, види та принципи лікування захворювань органів і тканин ротової порожнини та щелепно-лицевої ділянки.				
6.	Спроможність визначати раціональний режим праці, відпочинку, дієти у хворих при лікуванні захворювань органів і тканин ротової порожнини та щелепно-лицевої ділянки.	+	+	+	+
7.	Спроможність визначати тактику ведення пацієнтів із захворюваннями органів і тканин ротової порожнини та щелепно-лицевої ділянки з супутніми соматичними захворюваннями.				
8.	Спроможність виконувати медичні та стоматологічні маніпуляції.	+	+	+	+
9.	Спроможність проводити лікування основних захворювань органів і тканин ротової порожнини та щелепно-лицевої ділянки.				
10.	Спроможність до організації та проведення лікувально-евакуаційних заходів.	+	+	+	+
11.	Спроможність до визначення тактики, методів та надання екстреної медичної допомоги.				
12.	Спроможність до організації та проведення скринінгового обстеження в стоматології.				
13.	Спроможність оцінювати вплив навколишнього середовища на стан здоров'я населення (індивідуальне, сімейне, популяційне).				
14.	Спроможність ведення нормативної медичної документації.	+	+	+	+
15.	Опрацювання державної, соціальної та медичної інформації.	+	+	+	+
16.	Спроможність до організації і проведення реабілітаційних заходів та догляду у пацієнтів із захворюваннями органів ротової порожнини та ЩЛД.	+	+	+	+
17.	Спроможність до правового забезпечення власної професійної діяльності.	+	+	+	+
18.	Спроможність надавати домедичну допомогу за протоколами тактичної медицини.	+	+	+	+

Результати навчання

Інтегративні кінцеві програмні результати навчання, формуванню яких сприяє навчальна дисципліна:

Нормативний та варіативний зміст підготовки, сформульований у термінах результатів навчання

Код результату навчання	Зміст результату навчання	Посилання на код матриці компетентностей
<i>Зн1, Зн2, Ум1, Ум2, К1, К2, АВ1, АВ2</i>	Збирати інформацію про загальний стан пацієнта, оцінювати психомоторний та фізичний розвиток пацієнта, стан органів щелепно-лищевої ділянки, на підставі результатів лабораторних та інструментальних досліджень оцінювати інформацію щодо діагнозу (за списком 5 ОПП).	<i>ПП2</i>
<i>Зн1, Зн2, Ум1, К1, К2, АВ1, АВ2</i>	Визначати характер режиму праці, відпочинку та необхідної дієти при лікуванні стоматологічних захворювань (за списком 2 ОПП) на підставі попереднього або остаточного клінічного діагнозу шляхом прийняття обґрунтованого рішення за існуючими алгоритмами та стандартними схемами.	<i>ПП9</i>
<i>Зн1, Зн2, Ум1, Ум2, К1, К2, АВ1, АВ2, АВ3</i>	Організувати проведення лікувально-евакуаційних заходів серед населення, військовослужбовців, в умовах надзвичайної ситуації, у т.ч. воєнного стану, під час розгорнутих етапів медичної евакуації, з урахуванням існуючої системи лікувально-евакуаційного забезпечення.	<i>ПП12</i>
<i>Зн1, Зн2, Ум1, Ум2, К1, К2, АВ1, АВ2, АВ3</i>	Аналізувати та оцінювати державну, соціальну та медичну інформацію з використанням стандартних підходів та комп'ютерних інформаційних технологій.	<i>ПП14</i>
<i>Зн1, Зн2, Ум1, Ум2, К1, К2, АВ1, АВ2, АВ3</i>	Формувати цілі та визначати структуру особистої діяльності на підставі результату аналізу певних суспільних та особистих потреб.	<i>ПП16</i>
<i>Зн1, Зн2, Ум1, Ум2, К1, К2, АВ1, АВ2, АВ3</i>	Дотримуватися здорового способу життя, користуватися прийомами саморегуляції та самоконтролю.	<i>ПП17</i>
<i>Зн1, Зн2, Ум1, Ум2, К1, К2, АВ1, АВ2, АВ3</i>	Усвідомлювати та керуватися у своїй діяльності громадянськими правами, свободами та обов'язками, підвищувати загальноосвітній культурний рівень.	<i>ПП18</i>
<i>Зн1, Зн2, Ум1, Ум2, К1, К2, АВ1, АВ2</i>	Дотримуватися вимог етики, біоетики та деонтології у своїй фаховій діяльності.	<i>ПП19</i>
<i>Зн1, Зн2, Ум1, Ум2, К1, К2, АВ1, АВ2, АВ3</i>	Організувати необхідний рівень індивідуальної безпеки (власної та осіб, про яких піклується) у разі виникнення типових небезпечних ситуацій в індивідуальному полі діяльності.	<i>ПП20</i>
<i>Зн1, Зн2, Ум1, К1, К2, АВ1, АВ2</i>	Виконувати медичні маніпуляції на підставі попереднього та/або остаточного клінічного діагнозу (за списками 2, 2.1 ОПП) для різних верств населення та в різних умовах (за списком 6 ОПП).	<i>ПП21</i>
<i>Зн1, Зн2, Ум1, К1, К2, АВ1, АВ2</i>	Виконувати маніпуляції надання екстреної медичної допомоги, використовуючи стандартні схеми, за будь-яких обставин на підставі діагнозу невідкладного стану (за списком 4 ОПП) в умовах обмеженого часу (за списками 6, 7 ОПП).	<i>ПП23</i>

Матриця відповідності визначених Стандартом компетентностей дескрипторам НРК

Класифікація компетентностей за НРК	Знання Зн1 Спеціалізовані концептуальні знання, набуті у процесі навчання та/або професійної діяльності на рівні новітніх досягнень, які є основою для оригінального мислення та інноваційної діяльності, зокрема в контексті дослідницької роботи Зн2 Критичне осмислення проблем у навчанні та/або професійній діяльності та на межі предметних галузей	Уміння Ум1 Розв'язання складних задач і проблем, що потребує оновлення та інтеграції знань, часто в умовах неповної/недостатньої інформації та суперечливих вимог Ум2 Проведення дослідницької та/або інноваційної діяльності	Комунікація К1 Зрозуміле і недвозначне донесення власних висновків, а також знань та пояснень, що їх обґрунтовують, до фахівців і нефахівців, зокрема до осіб, які навчаються К2 Використання іноземних мов у професійній діяльності	Автономія та відповідальність АВ1 Прийняття рішень у складних і непередбачуваних умовах, що потребує застосування нових підходів та прогнозування АВ2 Відповідальність за розвиток професійного знання і практик, оцінку стратегічного розвитку команди АВ3 Здатність до подальшого навчання, яке значною мірою є автономним та самостійним
Загальні компетентності				
1. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.	Зн1, Зн2	Ум1		АВ1
2. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.	Зн1	Ум1	К1	АВ2
3.Здатність застосовувати знання у практичній діяльності.	Зн1	Ум1	К1	АВ1
4.Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.			К1, К2	
5.Здатність спілкуватися англійською мовою.			К1	
6.Навички використання інформаційних і комунікаційних технологій.	Зн1		К1, К2	АВ2
7.Здатність до пошуку, опрацювання та аналізу інформації з різних джерел.	Зн1		К1	АВ2
8.Здатність до адаптації та дії в новій ситуації.		Ум1		АВ1
9.Вміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми.	Зн1	Ум1	К1	АВ1
10.Здатність бути критичним і самокритичним.	Зн2			АВ1
11.Здатність працювати в команді.	Зн2		К1, К2	АВ2
12.Прагнення до збереження навколишнього середовища.	Зн1	Ум1		АВ1
13.Здатність діяти соціально відповідально та свідомо.	Зн1			АВ1
14.Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.	Зн1	Ум1	К1	АВ3

15.Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.	Зн1	Ум2		АВ3
Спеціальні (фахові) компетентності				
1.Спроможність збирати медичну інформацію про пацієнта і аналізувати клінічні данні	Зн2	Ум1	К1, К2	
4.Спроможність планувати та проводити заходи із профілактики захворювань органів і тканин ротової порожнини та ЩЛД	Зн2	Ум1	К1	АВ1
6.Спроможність визначати раціональний режим праці, відпочинку, дієти у хворих при лікуванні захворювань органів і тканин ротової порожнини та ЩЛД	Зн1, Зн2	Ум1	К1	
8.Спроможність виконувати медичні та стоматологічні маніпуляції	Зн1	Ум1		АВ1
10.Спроможність до організації та проведення лікувально-евакуаційних заходів	Зн1, Зн2	Ум1	К1	АВ1, АВ2
14.Спроможність ведення нормативної медичної документації			К1	АВ1
16.Спроможність до організації і проведення реабілітаційних заходів та догляду у пацієнтів із захворюваннями органів ротової порожнини та ЩЛД	Зн1	Ум1	К1	
17.Спроможність до правового забезпечення власної професійної діяльності	Зн1		К1	АВ2
18.Спроможність надавати домедичну допомогу за протоколами тактичної медицини	Зн2	Ум1	К1	АВ1, АВ2

Матриця відповідності визначених Стандартом результатів навчання та компетентностей

Програмні результати навчання	Компетентності																																				
	Інтегральна компетентність	Загальні компетентності															Фахові компетентності																				
		ЗК1	ЗК2	ЗК3	ЗК4	ЗК5	ЗК6	ЗК7	ЗК8	ЗК9	ЗК10	ЗК11	ЗК12	ЗК13	ЗК14	ЗК15	СК1	СК2	СК3	СК4	СК5	СК6	СК7	СК8	СК9	СК10	СК11	СК12	СК13	СК14	СК15	СК16	СК17	СК18			
ПР2	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+					+																					
ПР9	+	+	+	+	+		+	+	+	+			+			+						+											+	+			
ПР12	+	+	+	+	+	+					+		+	+	+	+									+									+	+		
ПР14	+	+	+	+	+		+	+	+	+		+	+	+	+	+																		+	+		
ПР16	+	+	+	+		+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+						+		+		+							+	+	+	+	
ПР17	+	+	+	+		+				+		+	+	+	+				+																+		
ПР18	+	+	+	+	+		+	+	+	+		+	+	+	+	+										+							+	+	+	+	
ПР19	+	+	+	+	+		+	+	+	+	+		+		+				+			+		+		+							+	+	+	+	
ПР20	+	+	+	+						+	+	+	+	+	+	+				+		+		+		+								+	+	+	
ПР21	+	+	+	+						+	+	+												+		+										+	
ПР23	+	+	+	+						+	+	+												+		+										+	

Результати навчання для дисципліни: фахова підготовка лікаря-стоматолога, яка передбачає засвоєння питань теорії й практики етики та деонтології у хірургічній стоматології та щелепно-лицевій хірургії, знання санітарно-гігієнічних вимог до структури та облаштування відділів хірургічної стоматології та щелепно-лицевій хірургії, оволодіння методами та засобами асептики і антисептики, правил роботи в операційній, вміння правильно організувати роботу чистої та гнійної перев'язувальних, підготовку перев'язувального матеріалу, операційної білизни, хірургічного інструментарію, засвоєння методи обробки рук хірурга та операційного поля, накладання асептичних пов'язок, розуміння особливостей догляду за хворими після операційних втручань в щелепно-лицевій ділянці, підготовки пацієнта до планового та невідкладного хірургічного втручання, оволодіння методикою накладання пов'язок на обличчя та шиї, засвоєння методик проведення довірених, дом'язевих, підшкірних ін'єкцій, правил приготування розчинів для надання невідкладної допомоги, догляд за хворим після операційного втручання, набуття та удосконалення професійних навичок медичної сестри хірургічного відділу стоматологічної поліклініки та відділу щелепно-лицевій хірургії.

2. Інформаційний обсяг навчальної дисципліни.

На вивчення навчальної дисципліни відводиться **4,5 кредити ЄКТС, 120 годин.**

У ході вивчення дисципліни, студент має:

Пояснювати та трактувати Функціональні обов'язки середнього медичного персоналу в умовах хірургічного відділу.

Аналізувати організацію роботи в операційному блоці, заходи із забезпечення асептики проведення хірургічних втручань

Розробити план проведення поточного та генерального прибирання хірургічного стоматологічного кабінету.

Виконувати передопераційну підготовку хірургічних стоматологічних хворих, виконувати лікарські призначення.

Проводити передстерилізаційну обробку та стерилізацію хірургічного інструментарію.

Призначати методи контролю якості стерилізації та передстерилізаційної обробки.

Продемонструвати розуміння і знання принципів асептики та антисептики, організаційних правил роботи хірургічного стоматологічного кабінету.

Тема 1. Організація хірургічної стоматологічної допомоги. Знайомство зі структурою хірургічного відділення стоматологічної поліклініки та відділу щелепно-лицевій хірургії клінічної лікарні. Забезпечення, документація амбулаторного стоматологічного кабінету і відділення.

Принципи організації стоматологічної допомоги населенню України. Організація роботи хірургічного відділення (кабінету) стоматологічної поліклініки. Особливості організації та надання спеціальної хірургічної стоматологічної допомоги. Санітарно-гігієнічні вимоги до хірургічного відділення (кабінету) стоматологічної поліклініки і стаціонару. Обладнання, медична документація хірургічного кабінету (відділення).

Перелік практичних навичок, які повинен засвоїти студент:

1. Навчитися оформляти необхідну медичну документацію.
2. Ознайомитись із принципами роботи обладнання хірургічного стоматологічного кабінету та способами догляду за ним.

Тема 2. Методика обстеження щелепно-лицевій ділянки та шиї.

Суб'єктивне обстеження хірургічного стоматологічного хворого (скарги, історія захворювання, історія життя). Методика обстеження загального стану хірургічного стоматологічного хворого. Методика місцевого обстеження (позаротового і внутрішньоротового) хірургічного стоматологічного хворого. Додаткові методи обстеження (електроодонтометрія, рентгенографія, морфологічні, мікробіологічні, функціональні дослідження).

Значення особистого спілкування лікаря з хворим. Емоційні фактори, пов'язані із захворюваннями, пошкодженнями і дефектами обличчя та лікуванням, що проводиться. Деонтологія та лікарська етика в хірургічній стоматології і щелепно-лицевій хірургії.

Перелік практичних навичок, які повинен засвоїти студент:

1. Навчитися проводити обстеження загального стану хірургічного стоматологічного хворого.
2. Навчитися проводити місцеве обстеження (позаротове і внутрішньоротове) хірургічного стоматологічного хворого.

Тема 3. Функціональні обов'язки середнього медичного персоналу в умовах хірургічного відділу.

Підготовка приміщення обладнання та інструментарію хірургічного стоматологічного відділення (кабінету) поліклініки і стаціонару. Обладнання, медична документація хірургічного кабінету (відділення).

Перелік практичних навичок, які повинен засвоїти студент:

1. Навчитися оформляти необхідну медичну документацію.
2. Ознайомитись із принципами роботи обладнання хірургічного стоматологічного кабінету та способами догляду за ним.
3. Провести поточне прибирання приміщень.
4. Провести генеральне прибирання приміщень.

5. Здійснити обробку робочої поверхні стоматологічного столика лікаря, стоматологічних крісел (після кожного пацієнта).
6. Здійснити обробку стоматологічних установок і обладнання.

Тема 4. Асептика та антисептика в хірургічній стоматології.

Дезінфекція, передстерилізаційне очищення, пакування інструментарію та перев'язувального матеріалу. Контроль якості передстерилізаційної обробки Сучасні методи стерилізації. Контроль якості стерилізації. Зберігання стерильного інструментарію та перев'язувального матеріалу. Методи антисептичної обробки операційного поля та рук хірурга та засоби, що для цього використовуються.

Перелік практичних навичок, які повинен засвоїти студент:

1. Відпрацювати методику завантаження сухожарової шафи та автоклаву.
2. Вивчити режими автоклавування та покази до їх застосування.
3. Відпрацювати методику визначення ефективності передстерилізаційної обробки та стерилізації.

Тема 5. Організація роботи в операційному блоці. Види прибирання операційної. Організація роботи у чистій перев'язувальній. Інструментальне забезпечення перев'язувальної.

Інструменти для огляду хірургічного стоматологічного хворого. Інструменти для місцевої анестезії у стоматології. Інструменти для видалення зубів. Інструменти для роз'єднання та з'єднання тканин. Критерії вибору стоматологічних щипців. Критерії вибору стоматологічних елеваторів. Критерії вибору леза скальпеля, голкотримача та ін.

Перелік практичних навичок, які повинен засвоїти студент:

1. Вміти накрити стерильний стіл.
2. Продемонструвати підготовку перев'язувального матеріалу, операційної білизни, хірургічного інструментарію.
3. Правильно організувати роботу чистої та гнійної перев'язувальних.
4. Відпрацювати методику завантаження сухожарової шафи та автоклаву.
5. Вивчити режими автоклавування та покази до їх застосування.
6. Відпрацювати методику визначення ефективності передстерилізаційної обробки та стерилізації.

Тема 6. Способи виготовлення серветок, тампонів, кульок. Дезінфекція та передстерилізаційна підготовка перев'язувального матеріалу, операційної білизни та інструментарію.

Дезінфекція, передстерилізаційне очищення, пакування інструментарію та перев'язувального матеріалу. Контроль якості передстерилізаційної обробки Сучасні методи стерилізації. Контроль якості стерилізації. Зберігання стерильного інструментарію та перев'язувального матеріалу. Методи антисептичної обробки операційного поля та рук хірурга та засоби, що для цього використовуються

Перелік практичних навичок, які повинен засвоїти студент:

1. Відпрацювати методику укладання перев'язувального матеріалу в бікс.
2. Відпрацювати методику виготовлення марлевих кульок та серветок.
3. Відпрацювати методику завантаження сухожарової шафи та автоклаву.
4. Вивчити режими автоклавування та покази до їх застосування.
5. Відпрацювати методику визначення ефективності передстерилізаційної обробки та стерилізації.

Тема 7. Види стерилізації та її контроль. Підготовка стерильного столу. Шляхи поширення інфекції та способи їх профілактики. Профілактика соціальнозначимих інфекцій.

Дезінфекція, передстерилізаційне очищення, пакування інструментарію та перев'язувального матеріалу. Контроль якості передстерилізаційної обробки Сучасні методи стерилізації. Контроль якості стерилізації. Зберігання стерильного інструментарію та перев'язувального матеріалу. Методи антисептичної обробки операційного поля та рук хірурга та засоби, що для цього використовуються.

Перелік практичних навичок, які повинен засвоїти студент:

1. Відпрацювати методику завантаження сухожарової шафи та автоклаву.
2. Вивчити режими автоклавування та покази до їх застосування.
3. Відпрацювати методику визначення ефективності передстерилізаційної обробки та стерилізації.

Тема 8. Хірургічна обробка рук хірурга та операційного поля. Засоби, що застосовують для обробки операційного поля в щелепно-лицевій хірургії.

Методи антисептичної обробки рук хірурга. Метод Спасокукоцького – Кочергіна, обробка рук первомуром (препарат С-4), обробка рук за допомогою розчину «Стериліум» або «Софтаман».

Методика обробки операційного поля.

Перелік практичних навичок, які повинен засвоїти студент:

1. Засвоїти техніки миття рук хірурга.
2. Засвоїти приготування розчинів для миття рук.
3. Засвоїти методики обробок операційного поля.

Тема 9. Види операційних втручань в хірургічній стоматології та щелепно-лицевій хірургії. Підготовка хворих до операцій: догляд за шкірою, гоління волосся, санація порожнини рота, вимоги до білизни та одягу

пацієнтів, харчування, медичні маніпуляції.

Ургентні та планові хірургічні втручання. Особливості підготовки хворих до їх проведення. Септичні та асептичні хірургічні операції.

Особливості підготовки хворих до втручань під місцевим та загальним знечуленням

Перелік практичних навичок, які повинен засвоїти студент:

1. Навчитись проводити гоління хворих, здійснювати догляд за шкірою, санацію порожнини рота.
2. Оволодіти методикою антисептичної обробки порожнини рота та шкіри операційної ділянки.
3. Навчитись вимірювати пацієнтові температуру тіла, пульс, артеріальний тиск.

Тема 10. Особливості десмургії у щелепно-лицевій хірургії (накладання пов'язок на обличчі та шиї). Види маніпуляцій, що проводять у чистій перев'язувальній. Види перев'язувального матеріалу, його призначення.

Види перев'язувального матеріалу та пов'язок, що використовуються у клініці хірургічної стоматології та щелепно-лицевої хірургії. Особливості їх накладання. Ватно-марлеві пов'язки, тиснучі пов'язки. Компреси.

Перелік практичних навичок, які повинен засвоїти студент:

1. Продемонструвати підготовку перев'язувального матеріалу, операційної білизни, хірургічного інструментарію.
2. Правильно організувати роботу чистої та гнійної перев'язувальних;
3. Демонструвати накладання асептичних пов'язок.

Тема 11. Основні принципи догляду за хворими у післяопераційному періоді. Харчування хворих у щелепно-лицевому стаціонарі.

Загальні принципи курації хворих у післяопераційному періоді. Режим праці та відпочинку у пацієнтів після хірургічних втручань у щелепно-лицевій ділянці. Рекомендації стосовно харчування пацієнтів після операцій у порожнині рота, пацієнтів із порушенням функції жування, пацієнтів із обмеженим відкриванням рота чи міжщелепною фіксацією.

Перелік практичних навичок, які повинен засвоїти студент:

1. Післяопераційний догляд за хворими: загальний та спеціальний.
2. Догляд за порожниною рота.
3. Харчування хворих. Дієти, штучне годування.
4. Особливості харчування хворих з травмою щелепно-лицевої ділянки (шинованих при зламах щелеп).

Тема 12. Методика проведення довенних, дом'язевих, підшкірних ін'єкцій. Приготування розчинів для надання невідкладної допомоги.

Сучасні інекційні системи. Загальні принципи інекційного введення препаратів. Внутрішньошкірні, підшкірні, дом'язеві, внутрішньовенні інекції. Катетеризація та встановлення довенного доступу для інфузії. Забір венозної крові сучасними системами забору крові.

Перелік практичних навичок, які повинен засвоїти студент:

1. Вміти провести довенні, дом'язеві, підшкірні ін'єкції.
2. Вміти приготувати розчин для надання невідкладної допомоги.
3. Вміти провести забір венозної крові сучасними системами забору крові.

Тема 13. Антисептика. Догляд за хворими з гнійною патологією. Види антисептиків, показання до їх застосування.

Принципи проведення хірургічних втручань у пацієнтів гнійною патологією. Ведення септичної рани. Види дренажів та вимоги до них. Антисептики, що використовуються для промивання гнійних ран. Препарати, що сприяють очищенню гнійної рани. Перев'язка пацієнтів із гнійними ранами.

Перелік практичних навичок, які повинен засвоїти студент:

1. Оволодіти методикою дренивання гнійних ран.
2. Оволодіти методикою застосування місцевих антисептичних та антибактерійних засобів
3. Оволодіти методикою накладання пов'язок хворим із гнійними ранами
4. Оволодіти методикою утилізації перев'язувального матеріалу.

Тема 14. Дренування гнійних ран. Види дренажів.

Принципи проведення хірургічних втручань у пацієнтів гнійною патологією. Ведення септичної рани. Види дренажів та вимоги до них. Антисептики, що використовуються для промивання гнійних ран. Препарати, що сприяють очищенню гнійної рани. Перев'язка пацієнтів із гнійними ранами.

Перелік практичних навичок, які повинен засвоїти студент:

1. Оволодіти методикою дренивання гнійних ран.
2. Оволодіти методикою накладання пов'язок хворим із гнійними ранами
3. Оволодіти методикою утилізації перев'язувального матеріалу.

Тема 15. Особливості накладання пов'язок у хворих із гнійними ранами. Утилізація перев'язувального матеріалу забрудненого гнійним ексудатом.

Види перев'язувального матеріалу та пов'язок, що використовуються у клініці хірургічної стоматології та щелепно-лицевої хірургії. Особливості їх накладання. Ватно-марлеві пов'язки, тиснучі пов'язки. Утилізація використаного перев'язувального матеріалу та одноразового медичного інструментарію.

Перелік практичних навичок, які повинен засвоїти студент:

1. Оволодіти методикою дренивання гнійних ран.
2. Оволодіти методикою накладання пов'язок хворим із гнійними ранами.
3. Оволодіти методикою утилізації перев'язувального матеріалу.

Перелік питань, які повинен вивчити студент для засвоєння тем сестринської практики з хірургічної стоматології

1. Анатомо-функціональні особливості тканин ротової порожнини.
2. Специфічна та неспецифічна резистентність організму.
3. Шляхи передачі інфекції в стоматологічному хірургічному кабінеті
4. Принципи організації стоматологічної допомоги населенню України.
5. Організація роботи хірургічного відділення (кабінету) стоматологічної поліклініки.
6. Особливості організації та надання спеціальної хірургічної стоматологічної допомоги.
7. Санітарно-гігієнічні вимоги до хірургічного відділення (кабінету) стоматологічної поліклініки і стаціонару.
8. Обладнання, медична документація хірургічного кабінету (відділення).
9. Знати основи роботи з апаратами високого тиску, високої температури.
10. Вміти визначити стійкість вегетативної флори та спор до дії температури, тиску, променевої енергії, хімічних речовин.
11. Володіти елементами бактеріологічних досліджень.
12. Види прибирання операційної.
13. Шляхи поширення інфекції та способи профілактики.
14. Способи виготовлення серветок, тампонів, кульок, та їх укладка в бікс.
15. Етапи передстерилізаційної обробки та стерилізації.
16. Способи стерилізації хірургічного інструментарію та перев'язувального матеріалу.
17. Будова і робота автоклава, сухожарової шафи.
18. Підготовка стерильного столу.
19. Контроль стерилізації перев'язувального матеріалу та операційної білизни.
20. Принципи обробки рук хірурга.
21. Особливості обробки операційного поля в ділянці голови та шиї, в ротовій порожнині.
22. Засоби, що застосовують для обробки операційного поля в щелепно-лицевій хірургії.
23. Поняття про хірургічну операцію та її етапи, класифікацію операційних втручань.
24. Оцінка операційно-анестезіологічного ризику операції.
25. Основні патофізіологічні зміни в організмі оперованих хворих.
26. Септичні та асептичні захворювання в хірургічній стоматології.
27. Поняття ургентних та планових операційних втручань, покази до них.
28. Об'єм передопераційної підготовки хворих.
29. Задачі передопераційного періоду
30. Особливості підготовки хворих до втручань під місцевим та загальним знеболенням.
31. Особливості підготовки хворих до внутрішньоротових та зовнішньоротових оперативних втручань.
32. Особливості підготовки хворих до планових та ургентних оперативних втручань.
33. Анатомія, іннервація та кровопостачання щелепно-лицевої ділянки.
34. Гігієнічні вимоги до перев'язувальної
35. Засоби для асептики і антисептики
36. Організація роботи перев'язувальної: чистої та гнійної.
37. Інструменти стерильного стола, їх застосування.
38. Санітарно-гігієнічні вимоги до перев'язувальної.
39. Дезінфікуючі та антисептичні засоби.
40. Обов'язки медичної сестри перев'язувальної.
41. Обов'язки молодшої медичної сестри перев'язувальної.
42. Техніка миття та гігієнічної обробки рук медперсоналу.
43. Інфекційний контроль роботи перев'язувальної.
44. Післяопераційний догляд за хворими: загальний та спеціальний.
45. Догляд за порожниною рота.
46. Харчування хворих. Дієти, штучне годування.
47. Особливості харчування хворих з травмою щелепно-лицевої ділянки (шинованих при зламах щелеп).
48. Застосування медичних препаратів шляхом ін'єкцій, довенних крапельниць.
49. Вміти поводити себе із агресивними хімічними речовинами.
50. Вміти виписувати рецепти.
51. Вміти збирати алергологічний анамнез, проводити огляд, пальпацію.
52. Вміти провести забір матеріалу для бактеріологічного дослідження.
53. Вміти визначити можливі ускладнення при використанні антисептичних засобів.
54. Види антисептиків, показання до їх застосування.
55. Дренування гнійних ран.
56. Види дренажів.
57. Принципи застосування антибіотиків.
58. Особливості накладання пов'язок у хворих із гнійними ранами.
59. Утилізація перев'язочного матеріалу забрудненого гнійним ексудатом.

3. Структура навчальної дисципліни

№	Тема	К-сть годин	СРС (год.)
1.	Організація хірургічної стоматологічної допомоги. Знайомство зі структурою хірургічного відділення стоматологічної поліклініки та відділу щелепно-лицевої хірургії клінічної лікарні. Забезпечення, документація амбулаторного стоматологічного кабінету і відділення.	4	4
2.	Методика обстеження щелепно-лицевої ділянки та шиї.	4	4
3.	Функціональні обов'язки середнього медичного персоналу в умовах хірургічного відділу.	4	4
4.	Асептика та антисептика в хірургічній стоматології.	5	5
5.	Організація роботи в операційному блоці. Види прибирання операційної. Організація роботи у чистій перев'язувальній. Інструментальне забезпечення перев'язувальної.	5	5
6.	Способи виготовлення серветок, тампонів, кульок. Дезінфекція та передстерилізаційна підготовка перев'язувального матеріалу, операційної білизни та інструментарію.	5	5
7.	Види стерилізації та її контроль. Підготовка стерильного столу. Шляхи поширення інфекції та способи їх профілактики. Профілактика соціальнозначимих інфекцій.	5	5
8.	Хірургічна обробка рук хірурга та операційного поля. Засоби, що застосовують для обробки операційного поля в щелепно-лицевій хірургії.	5	5
9.	Види операційних втручань в хірургічній стоматології та щелепно-лицевій хірургії. Підготовка хворих до операцій: догляд за шкірою, гоління волосся, санація порожнини рота, вимоги до білизни та одягу пацієнтів, харчування, медичні маніпуляції.	5	5
10.	Особливості десмургії у щелепно-лицевій хірургії (накладання пов'язок на обличчі та шиї). Види маніпуляцій, що проводять у чистій перев'язувальній. Види перев'язувального матеріалу, його призначення.	5	5
11.	Основні принципи догляду за хворими у післяопераційному періоді. Харчування хворих у щелепно-лицевому стаціонарі.	4	4
12.	Методика проведення довенних, дом'язевих, підшкірних ін'єкцій. Приготування розчинів для надання невідкладної допомоги.	5	4
13.	Антисептика. Догляд за хворими з гнійною патологією. Види антисептиків, показання до їх застосування.	5	5
14.	Дренування гнійних ран. Види дренажів.	3	3
15.	Особливості накладання пов'язок у хворих із гнійними ранами. Утилізація перев'язувального матеріалу забрудненого гнійним ексудатом. Диференційований заліз	4	3
	Разом	68	67
	Підсумковий контроль		Диф. заліз

4. Лекції – не заплановано робочим навчальним планом.

5. Тематичний план практики

№	Тема	Кількість годин
1.	Організація хірургічної стоматологічної допомоги. Знайомство зі структурою хірургічного відділення стоматологічної поліклініки та відділу щелепно-лицевої хірургії клінічної лікарні. Забезпечення, документація амбулаторного стоматологічного кабінету і відділення.	4
2.	Методика обстеження щелепно-лицевої ділянки та шиї.	4
3.	Функціональні обов'язки середнього медичного персоналу в умовах хірургічного відділу.	4
4.	Асептика та антисептика в хірургічній стоматології.	5
5.	Організація роботи в операційному блоці. Види прибирання операційної. Організація роботи у	5

	чистій перев'язувальній. Інструментальне забезпечення перев'язувальної.	
6.	Способи виготовлення серветок, тампонів, кульок. Дезінфекція та передстерилізаційна підготовка перев'язувального матеріалу, операційної білизни та інструментарію.	5
7.	Види стерилізації та її контроль. Підготовка стерильного столу. Шляхи поширення інфекції та способи їх профілактики. Профілактика соціальнозначимих інфекцій.	5
8.	Хірургічна обробка рук хірурга та операційного поля. Засоби, що застосовують для обробки операційного поля в щелепно-лицевій хірургії.	5
9.	Види операційних втручань в хірургічній стоматології та щелепно-лицевій хірургії. Підготовка хворих до операцій: догляд за шкірою, гоління волосся, санація порожнини рота, вимоги до білизни та одягу пацієнтів, харчування, медичні маніпуляції.	5
10.	Особливості десмургії у щелепно-лицевій хірургії (накладання пов'язок на обличчі та шиї). Види маніпуляцій, що проводять у чистій перев'язувальній. Види перев'язувального матеріалу, його призначення.	5
11.	Основні принципи догляду за хворими у післяопераційному періоді. Харчування хворих у щелепно-лицевому стаціонарі.	4
12.	Методика проведення довенних, дом'язевих, підшкірних ін'єкцій. Приготування розчинів для надання невідкладної допомоги.	5
13.	Антисептика. Догляд за хворими з гнійною патологією. Види антисептиків, показання до їх застосування.	5
14.	Дренування гнійних ран. Види дренажів.	3
15.	Особливості накладання пов'язок у хворих із гнійними ранами. Утилізація перев'язувального матеріалу забрудненого гнійним ексудатом. Диференційований залік	4
	Разом	68

6. Тематичний план самостійної роботи студентів

№	Тема	Кількість годин	Вид контролю
1.	Організація хірургічної стоматологічної допомоги. Знайомство зі структурою хірургічного відділення стоматологічної поліклініки та відділу щелепно-лицевої хірургії клінічної лікарні. Забезпечення, документація амбулаторного стоматологічного кабінету і відділення.	4	Поточний контроль на практичних заняттях
2.	Методика обстеження щелепно-лицевої ділянки та шиї.	4	
3.	Функціональні обов'язки середнього медичного персоналу в умовах хірургічного відділу.	4	
4.	Асептика та антисептика в хірургічній стоматології.	5	
5.	Організація роботи в операційному блоці. Види прибирання операційної. Організація роботи у чистій перев'язувальній. Інструментальне забезпечення перев'язувальної.	5	
6.	Способи виготовлення серветок, тампонів, кульок. Дезінфекція та передстерилізаційна підготовка перев'язувального матеріалу, операційної білизни та інструментарію.	5	
7.	Види стерилізації та її контроль. Підготовка стерильного столу. Шляхи поширення інфекції та способи їх профілактики. Профілактика соціальнозначимих інфекцій.	5	
8.	Хірургічна обробка рук хірурга та операційного поля. Засоби, що застосовують для обробки операційного поля в щелепно-лицевій хірургії.	5	
9.	Види операційних втручань в хірургічній стоматології та щелепно-лицевій хірургії. Підготовка хворих до операцій: догляд за шкірою, гоління волосся, санація порожнини рота, вимоги до білизни та одягу пацієнтів, харчування, медичні маніпуляції.	5	
10.	Особливості десмургії у щелепно-лицевій хірургії (накладання пов'язок на обличчя та шиї). Види маніпуляцій, що проводять у чистій перев'язувальній. Види перев'язувального матеріалу, його призначення.	5	
11.	Основні принципи догляду за хворими у післяопераційному періоді. Харчування хворих у щелепно-лицевому стаціонарі.	4	
12.	Методика проведення довенних, дом'язевих, підшкірних ін'єкцій. Приготування розчинів для надання невідкладної допомоги.	4	
13.	Антисептика. Догляд за хворими з гнійною патологією. Види антисептиків, показання до їх застосування.	5	
14.	Дренування гнійних ран. Види дренажів.	3	
15.	Особливості накладання пов'язок у хворих із гнійними ранами. Утилізація перев'язувального матеріалу забрудненого гнійним ексудатом.	3	
	Всього	67	

7. Індивідуальні завдання – не заплановано робочим навчальним планом.

8. Завдання для самостійної роботи

Самостійна робота студентів включає:

- конспекти теоретичного матеріалу, розв'язок ситуаційних завдань, контрольних запитань з відповідних тематик самостійної роботи тощо;
- створення мультимедійних презентацій за обраними тематиками самостійної роботи;
- створення стендових презентацій за обраними тематиками самостійної роботи;
- написання історії хвороби згідно обраних нозологій;
- підготовку до аудиторних занять (практичних);
- виконання завдань з навчальної дисципліни впродовж практики;
- роботу над окремими темами навчальних дисциплін, які згідно з робочою навчальною програмою дисципліни винесені на самостійне опрацювання студентів;
- підготовку до всіх видів контрольних робіт;
- роботу в студентських наукових гуртках та осередках тощо;
- участь у роботі «круглих столів» тощо;
- участь у наукових і науково-практичних конференціях, олімпіадах тощо;

З метою організації проведення самостійної роботи на кафедрі хірургічної стоматології та щелепно-лицевої хірургії викладачами проводяться наступні заходи:

- групові та індивідуальні консультації;
- співбесіди зі студентами;

- систематичний контроль за виконанням студентами завдань, рекомендованих до самостійного опрацювання;
- забезпечення студентів засобами для самоконтролю (тести, пакети контрольних питань та ситуаційних задач);
- аналіз та оцінка роботи студента.

9. Методи навчання.

Навчальний процес на кафедрі хірургічної стоматології та щелепно-лицевої хірургії організовано згідно наступних нормативних документів:

- Закону України «Про вищу освіту» від 01.07.2014 №1556-VII;
- Положення про проведення практики студентів вищих навчальних закладів України Затверджено наказом Міністерством освіти України від 8 квітня 1993 р. №93;
- постанови Кабінету Міністрів України від 29.04.2015 №266 «Про затвердження переліку галузей знань і спеціальностей, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти»;
- наказу МОН України №1151 від 06.01.2015 «Про особливості запровадження переліку галузей знань і спеціальностей, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 29.04.2015 №266»;
- наказу МОН України №47 від 26.01.2015 «Про особливості формування навчальних планів», зареєстрованого в Міністерстві юстиції України 04.02.2015 за №132/26577;
- листа МОЗ України від 25.07.2016 №08.01- 30/19087;
- наказу ректора ЛНМУ імені Данила Галицького від 02.06.2016 № 1604 «Про затвердження навчальних планів»;
- положення про організацію освітнього процесу у Львівському національному медичному університеті імені Данила Галицького, ухвалено вченою радою ЛНМУ імені Данила Галицького 18.02.2015 протокол №1-ВР;
- «Положення про практику у Львівському національному медичному університеті імені Данила Галицького», ухваленого рішенням Вченої Ради ЛНМУ імені Данила Галицького (протокол №8-ВР від 16.09.2015 р.)

Відповідно до навчального плану проходження виробничої практики на 2 курсі передбачено тоді, коли студентом набуті знання з основних клінічних дисциплін, з якими інтегрується програма виробничої практики. У свою чергу, практика формує засади продовження подальшого вивчення студентом клінічних дисциплін – терапевтичної стоматології, ортопедичної стоматології, хірургічної стоматології, що передбачає інтеграцію з цими дисциплінами "по вертикалі" та формування умінь застосовувати знання в процесі подальшого навчання та у професійній діяльності.

Виробнича практика студентів 2-го курсу для хірурга- стоматолога – 3 тижні в хірургічному відділенні стоматологічної поліклініки або стаціонару.

Виробнича практика з хірургічної стоматології проводиться в літній період. Практика передбачає самостійне опанування студентами практичними навичками згідно освітньо-професійної програми підготовки фахівців (ОПП) та освітньо-кваліфікаційної характеристики (ОКХ), яке контролюється керівниками виробничої практики від бази. З метою оволодіння мануальними навичками надання хірургічної стоматологічної допомоги, поряд з вивченням теоретичних питань, студенти відпрацьовують маніпуляції, під керівництвом та контролем безпосереднього керівника від бази практики виконують обов'язки молодшого та середнього медичного персоналу хірургічного стоматологічного відділення. Поточна навчальна діяльність студентів оцінюється безпосередніми керівниками від бази практики.

Підсумковий контроль засвоєння виробничої лікарської практики відбувається в останній день практики після її завершення. Контроль проводиться викладачами профільних кафедр у присутності керівника від бази практики.

10. Методи контролю.

Форми контролю і система оцінювання здійснюються відповідно до вимог програми сестринської практики для студентів 2-го курсу стоматологічного факультету.

Оцінка за практику складається з суми балів за виконання студентом практичних навичок та балів за підсумковий контроль. Виконання практичних навичок щоденно перевіряє безпосередній керівник практики від бази та візує їх виконання у щоденнику практики студента. Керівник практики від Університету систематично здійснює контроль ведення щоденників студентами.

Поточний контроль здійснюється відповідно до конкретних цілей. Одним із видів діяльності студентів та контролю його з боку керівника від бази практики є ведення щоденника виробничої практики (див. додаток 1). Щоденник є основним документом на період виробничої практики, включаючи її захист. Студенти зобов'язані за період практики кожен день записувати в щоденник все, що зроблено за добу. У ньому ж, в загальній послідовності відображається суспільно-корисна робота (випуски санітарних бюлетенів, написання рефератів, проведення бесід в організованих колективах та ін.).

Студент щоденно повинен подавати щоденник на перевірку та підпис безпосередньому керівникові від бази практики.

Після завершення практики студент заповнює підсумковий звіт про виконану роботу. Після закінчення виробничої практики, складання цифрового та текстового звітів студенту видається характеристика та рецензія на щоденник підписані безпосереднім керівником виробничої практики та загальним керівником від бази практики (див. додаток 1).

При написанні характеристики та рецензії слід відображати такі показники: рівень теоретичної підготовки, оволодіння практичними навичками, знання рецептури, дотримання основ деонтології та етики, ставлення студента до оволодіння практичними навичками. Характеристика повинна бути завірена печаткою лікувального закладу, де проводилась виробнича практика. Наявність заповненого відповідно форми та завіреного підписом безпосереднього керівника від бази практики щоденника та підсумкового звіту є обов'язковим для допуску студента до підсумкового заняття.

В програмі була застосована така система оцінювання.

Поточне оцінювання.

Керівник від бази практики щоденно аналізує та здійснює контроль роботи студентів у відділеннях (студент не повинен мати пропусків), якість ведення щоденника, якість оволодіння практичними навичками визначеними переліком, застосування принципів етики та деонтології у практиці лікаря.

Перед демонстрацією вміння чи практичної навички студент детально описує та обґрунтовує методику її проведення безпосередньому керівнику від бази практики. Після опису маніпуляції студент може бути допущеним до її виконання в клініці під контролем керівника.

Поточне оцінювання вмінь та практичних навичок здійснюється наступним чином:

	Практичні навички та маніпуляції	Оцінка у балах(3-5)
---	Відпрацьовано днів.	-----
1.	Поточне прибирання приміщень	
2.	Генеральне прибирання приміщень	
3.	Обробка робочої поверхні стоматологічного столика лікаря, стоматологічних крісел (після кожного пацієнта) Обробка стоматологічних установок і обладнання	
4.	Дезінфекція виробів медичного призначення хімічним методом	
5.	Передстерилізаційне очищення	
6.	Стерилізація - паровий метод	
7.	Стерилізація - повітряний метод	
8.	Стерилізація - хімічний метод	
9.	Контроль якості передстерилізаційного очищення - азопірамова проба	
10.	Контроль якості передстерилізаційного очищення - фенолфталеїнова проба	
11.	Обробка індивідуальних стоматологічних наборів	
12.	Дезінфекція стоматологічних наконечників	
13.	Виконання підшкірних ін'єкцій	
14.	Виконання дом'язевих ін'єкцій	
15.	Виконання довених ін'єкцій	
16.	Розведення розчинів для невідкладної допомоги	
17.	Підготовка інструментарію для прийому хворих	
18.	Асистування лікарю при видаленні зубів	
19.	Підготовка хворого у кріслі до прийому лікаря	
20.	Заповнення амбулаторної карти пацієнта	
21.	Заповнення журналів профілактичного огляду	
22.	Заповнення статистичних талонів	
23.	Заповнення картки диспансерного спостереження	
24.	Бесіда з хворими	

Критерії оцінювання практичної навички

5 балів – отримує студент, який усно чи письмово виклав запропоновану маніпуляцію та ґрунтовно описав її на достатньо високому теоретичному рівні, а також продемонстрував засвоєння практичної навички у повному обсязі.

4 бали – отримує студент, який усно чи письмово виклав запропоновану маніпуляцію та надав їй теоретичний опис, але допустив при цьому несуттєві помилки. Обсяг продемонстрованої практичної навички був достатнім.

3 бали – отримує студент, який усно чи письмово виклав запропоновану маніпуляцію та надав їй теоретичний опис, але допустив при цьому суттєві помилки. Студент може продемонструвати практичну навичку лише на найпростішому рівні.

Навичка вважається не зарахованою, якщо студент усно чи письмово не виклав запропоновану маніпуляцію та/або не надав їй достатній теоретичний опис. Студент не засвоїв практичну навичку в процесі виробничої практики.

11. Форма підсумкового контролю успішності навчання – диференційований залік.

Підсумковий контроль студенти складають в останній день практики комісії, до складу якої входять керівники практики від Університету і, за можливості, від баз практики. До захисту практики на підсумковому занятті допускається студент, який на 100 % виконав програму виробничої практики, надав обґрунтовані відповіді на запитання щодо змісту щоденника, та набрав мінімальну кількість балів за поточне проходження практики (72 бали), представив звіт за практику та позитивну характеристику загального керівника від бази практики.

Кількість балів за підсумкове заняття виставляється згідно з існуючим положенням від 50 до 80 балів та обчислюється пропорційно до відсотка правильних відповідей на ситуаційні тестові завдання, де 100% відповідає максимальній оцінці у 80 балів.

Результати оцінювання роботи студента впродовж практики мають бути задокументовані (занесені до щоденника практики, заліково-екзаменаційної відомості, залікової книжки студента). Виконані студентами протягом семестру контрольні роботи, індивідуальні завдання зберігаються на кафедрі протягом року.

12. Схема нарахування та розподіл балів, які отримують студенти:

Оцінка за практику складається з суми балів за виконання студентом практичних навичок, які перевіряються безпосереднім керівником від бази практики (максимум 120 балів – мінімум 72 бали), та балів за підсумковий контроль, що виставляються при проведенні диференційованого заліку (максимум 80 балів – мінімум 50 балів).

Бали з дисципліни незалежно конвертуються як в шкалу ECTS, так і в 4-бальну шкалу.

Бали студентів, які навчаються за однією спеціальністю, ранжуються за шкалою ECTS таким чином:

Оцінка ECTS	Статистичний показник
A	Найкращі 10 % студентів
B	Наступні 25 % студентів
C	Наступні 30 % студентів
D	Наступні 25 % студентів
E	Останні 10 % студентів

Бали з дисципліни для студентів, які успішно виконали програму, конвертуються у традиційну 4-ри бальну шкалу за абсолютними критеріями, які наведено нижче у таблиці:

Бали з дисципліни	Оцінка за 4-ри бальною шкалою
Від 170 до 200 балів	5
Від 140 до 169 балів	4
Від 139 балів до мінімальної кількості балів, яку повинен набрати студент	3
Нижче мінімальної кількості балів, яку повинен набрати студент	2

Оцінка за практику заноситься керівником від Університету до щоденника, залікової книжки студента і заліково-екзаменаційної відомості. Впродовж трьох днів після закінчення практики керівник від Університету подає відомість до відповідного деканату, звіт про проведення практики - до відділу практики Університету. Щоденник практики зберігається на кафедрі впродовж 1 року.

13. Методичне забезпечення: конспекти, розширені плани та мультимедійні презентації лекцій, плани практичних занять, самостійної роботи, переліки питань, задач та кейсів для поточного, підсумкового та самоконтролю знань і вмінь студентів, переліки та алгоритми виконання практичних навичок. тести для самоконтролю відповідно до тем практичних занять, тести для оцінювання вхідного та вихідного рівня знань за темами практичного заняття, щоденник з виробничої практики, методичні рекомендації.

Перелік практичних навичок та вмінь на час проходження виробничої практики
«Сестринська практика в хірургічному відділенні стоматологічного центру»

1. Провести поточне прибирання приміщень
2. Провести генеральне прибирання приміщень
3. Здійснити обробку робочої поверхні стоматологічного столика лікаря, стоматологічних крісел (після кожного пацієнта)
4. Здійснити обробку стоматологічних установок і обладнання
5. Здійснити дезінфекцію виробів медичного призначення хімічним методом
6. Провести передстерилізаційне очищення
7. Провести стерилізацію - паровий метод
8. Провести стерилізацію - повітряний метод
9. Провести стерилізацію - хімічний метод
10. Провести контроль якості передстерилізаційного очищення - азопірамова проба
11. Провести контроль якості передстерилізаційного очищення - фенолфталеїнова проба
12. Здійснити обробку індивідуальних стоматологічних наборів
13. Здійснити дезінфекцію стоматологічних наконечників
14. Виконати підшкірні ін'єкції
15. Виконати дом'язеві ін'єкції
16. Виконати довенні ін'єкції
17. Здійснити розведення розчинів для невідкладної допомоги
18. Провести підготовку інструментарію для прийому хворих
19. Асистувати лікарю при видаленні зубів
20. Провести підготовка хворого у кріслі до прийому лікаря
21. Заповнити амбулаторну карту пацієнта
22. Заповнити журнал профілактичного огляду
23. Заповнити статистичний талон
24. Заповнити картку диспансерного спостереження

Перелік питань для підсумкового контролю

1. Методи профілактики розповсюдження госпітальної інфекції та заходи щодо дотримання гігієни тіла хірургічних хворих та медперсоналу, гігієни білизни і одягу хворих.
2. Медичні маніпуляції: термометрія, зміна постільної та натільної білизни, догляд за зондами та дренажами. Заходи профілактики можливих ускладнень у оперованих хворих.
3. Проведення довенних, дом'язевих, підшкірних ін'єкцій.
4. Правила приготування розчинів для надання невідкладної допомоги.
5. Особливості харчування хворих після операційних втручань у щелепно-лицевій ділянці.
6. Дослідження пульсу та вимірювання артеріального тиску і температури тіла.
7. Приготування дезінфікуючих розчинів та санітарна обробка приміщень.
8. Приготування дезінфікуючих розчинів та підготовка до утилізації використаного одноразового інструментарію та перев'язувального матеріалу.
9. Дезінфекція та стерилізація використаного хірургічного інструментарію.
10. Підготовка перев'язувального матеріалу, його укладка для стерилізації.
11. Підготовка та застосування антисептичних розчинів у хворих із гнійними ранами.

12. Контроль передстерилізаційної підготовки інструментарію.
13. Підготовка хворих до операцій: догляд за шкірою, гоління волосся, санація порожнини рота, вимоги до білизни та одягу пацієнтів, харчування, медичні маніпуляції.
14. Перев'язування хворих після операційних втручань в щелепно-лицевій ділянці.
15. Обробка рук хірурга та операційного поля.
16. Підготовка стерильного столу.
17. Накладання операційної білизни.

14. Підведення підсумків практики

Підведення підсумків практики здійснюється при наявності всіх звітних документів, передбачених програмою з практики, і характеристики виробничої діяльності студента під час практики, підписаної безпосереднім і загальним керівником від бази практики.

Оцінка за практику враховується при розгляді питань про призначення стипендії нарівні з оцінками за іспити та інші диференційовані заліки.

Студенти, які не виконали програму практики без поважних причин, отримали незадовільну оцінку за практику і не ліквідували академічну заборгованість до початку наступного семестру, відраховуються з Університету.

Підсумки практики щорічно заслуховуються і обговорюються на засіданні кафедри, профільної методичної комісії, Вченої ради факультету та Університету.

15. Рекомендована література

Основна:

1. Маланчук В.О. Хірургічна стоматологія та щелепно-лицева хірургія: підручник; У 2 т. – Т.1/ Маланчук В.О., Воловар О.С., Гарляускайте І.Ю. – К.: Логос, 2011 – 627 с.
2. Маланчук В.О. Хірургічна стоматологія та щелепно-лицева хірургія: підручник; У 2 т. – Т. 2/ Маланчук В.О., Логвіненко І.П., Маланчук Т.О. та ін. – К.: ЛОГОС, 2011–606 с .
3. Тимофеев О.О. Щелепно-лицева хірургія: Підручник для мед. ун-тів, інст., акад. — 2-ге вид, випр. Затверджено МОН / О.О. Тимофеев — К., 2017. — 752 с.
4. Алгоритми виконання практичних навичок з хірургічної стоматології: навч.-метод. посіб. для студентів стомат. ф-тів ВНЗ МОЗ України / Я. П. Нагірний [та ін.]. - Тернопіль: ТДМУ: Укрмедкнига, 2017. - 102 с.: іл.
5. Ломницький І.Я. Алгоритми практичних навичок з хірургічної стоматології: навч. посіб. / за ред. Ломницького І.Я. – Львів: ГалДент, 2011- 59 с.
6. Ломницький, І. Я. Пропедевтика хірургічної стоматології : навч. посіб. для студ. вищ. мед. навч. закл. III-IV рівнів акредитації / І. Я. Ломницький. - Львів : ГалДент, 2001. - 114 с.
7. Харьков Л.В. Хірургічна стоматологія та щелепно-лицева хірургія дитячого віку: підручник / Л.В. Харьков, Л.М. Яковенко, І.Л. Чехова ; за ред. Л.В. Харькова. — К. : ВСВ «Медицина», 2015. — 496 с.
8. Бернадський Ю.Й. Основи щелепно-лицевої хірургії і хірургічної стоматології. К. Спалах, 2003.- 512 с.
9. Невідкладна допомога в практичній хірургічній стоматології (методичні вказівки) / уклад. Я.Е. Варес та ін. – Львів, 2014 – 34с.
10. Аветіков Д. С. Передпухлинні захворювання щелепно-лицевої ділянки : навч. посіб. для студ.стоматол. ф-тів вищ. мед. навч. закл. IV рівня акредитації та лікарів-інтернів / Аветіков Д. С., Соколова Н. А., Рузін Г. П. ; Вищ. держ. навч. закл. України "Укр. мед. стоматол. акад.", Каф. хірург. стоматології та щелеп.-лиц. хірургії з пластич. та реконструкт. хірургією голови та ший, Харк. нац. мед. ун-т, Каф. хірург. стоматології та щелеп.-лиц. хірургії. - Полтава : АСМІ, 2012. - 66с.
11. Аветіков Д.С. Методологія алгоритму виконання практичних навичок в клініці хірургічної стоматології та щелепно-лицевої хірургії: навчальний посібник для студентів стоматологічних факультетів вищих медичних закладів IV рівня акредитації / Аветіков Д.С., Яценко І.В., Ставицький С.О.. ВДНЗУ «УМСА». – Полтава: 2012. – 68 с.
12. Алгоритми виконання практичних навичок з хірургічної стоматології: навч.-метод. посіб. для студентів стомат. ф-тів ВНЗ МОЗ України / Я. П. Нагірний [та ін.]. - Тернопіль: ТДМУ: Укрмедкнига, 2017. - 102 с.: іл.
13. Алгоритми виконання стоматологічних і медичних маніпуляцій для підготовки до Державної атестації студентів 5 курсу за спеціальністю "Стоматологія": навч. посібник для студентів стоматологічних факультетів, лікарів-інтернів, лікарів-стоматологів / Н. В. Біденко [та ін.] ; МОЗ України , НМУ ім. О. О. Богомольця, Стоматологічний факультет. - К. : Книга-плюс, 2017. - 408 с.
14. Алгоритм виконання стоматологічних маніпуляцій з дисципліни «Дитяча хірургічна стоматологія» до комплексного практично-орієнтованого державного іспиту зі стоматології. за ред. проф. Л.М. Яковенко – К.: Книга плюс.-2017.-40 с.
15. Тимофеев О.О. Щелепно-лицева хірургія: Підручник для мед. ун-тів, інст., акад. — 2-ге вид, випр. Затверджено МОН / О.О. Тимофеев — К., 2017. — 752 с.
16. Харьков Л.В. Хірургічна стоматологія та щелепно-лицева хірургія дитячого віку: під-ручник / Л.В. Харьков, Л.М. Яковенко, І.Л. Чехова ; за ред. Л.В. Харькова. — К. : ВСВ «Медицина», 2015. — 496 с.

Додаткова:

1. Каськова Л. Ф., Бабіна О. О., Амосова Л. І. Виробнича практика в якості медичної сестри стоматологічного відділення / Полтава, 2009. — 138 с.